

Principatele Române înaintea Europei: o carte-manifest a principelui Gheorghe Bibescu

Prof. univ. dr. GHEORGHE BICHICEAN
Univ. „Petru Maior” Târgu-Mureș

Abstract

*Romanian Principalities in Front of Europe:
A Manifest-Book of Prince Gheorghe Bibescu*

The purpose of this paper is to reveal a book of small dimensions that can be found today at „Astra” Library from Sibiu. It has been first written in French, in 1856, in the context of the Peace Conference from Paris, by Gheorghe Bibescu, the former ruler of Wallachia, who signed it with the pseudonym Sanejouand; one year later, it has been translated into Romanian and published by using the Cyrillic alphabet.

The book has not been known so far and its importance consists on revealing Gheorghe Bibescu’s attitude towards unity, so as his knowledge on Romanian history, as we may conclude by considering the historical, political and legal arguments he has brought out.

Keywords: *Romanian Principalities, Gheorghe Bibescu, 1856, Romanian unity, “Astra” Library, Sibiu.*

În colecțiile speciale ale Bibliotecii ASTRA din Sibiu - Cota C.I./88, nr. inventar 2715 - se găsește o carte de mici dimensiuni, care mi-a atras atenția de la început prin titlu (*Principatele Române înaintea Europei*), prin conținutul și mesajul său, prin momentul redactării și publicării. Cartea a fost scrisă de Gheorghe Dimitrie Bibescu, principe al Țării Românești în perioada 1842-1848.¹

Gheorghe Bibescu a scris și publicat această carte în anul 1856 la Paris, în momentul desfășurării Conferinței de pace care a urmat războiului Crimeei (1853-1856). Conferința de la Paris s-a reunit în perioada 25 februarie - 30 martie 1856, fiind prezidată de contele

---

¹ Gheorghe Bibescu s-a născut la Craiova în anul 1804 și a murit la Paris, la 1 iunie 1873.

Walewski, ministrul de externe al Franței. Rusia a fost marea perdantă în urma războiului și a hotărârilor Conferinței. La Paris s-a proclamat autonomia Principatelor Române, supunându-se hotărârii unirea Moldovei cu Țara Românească și internaționalizarea Dunării. Rusia, care nu mai conta ca putere în Europa, era obligată să retrocedeze Moldovei trei județe din sudul Basarabiei (anexate cu „bunăvoința” Turciei prin pacea de la București, în 1812), adică Bolgrad, Cahul și Ismail. Un adevărat act de justiție ar fi impus ca întreg teritoriul dintre Prut și Nistru să revină Moldovei.

Discuțiile aprinse și interesele divergente în privința unirii Principatelor Române au împărțit marile puteri în trei tabere. Franța, prin glasul contelui Walewski, Rusia - care, ca țară învinsă, dorea să obțină o pace cât mai puțin defavorabilă -, Prusia și Italia (ambele urmărind scopuri identice, adică realizarea unității politice) s-au pronunțat fără rezerve pentru unirea Principatelor; Anglia s-a pronunțat cu rezerve, știut fiind faptul că ori de câte ori se redeschidea „problema orientală,” interesele ei puteau fi atinse prin împărțirea „moștenirii Imperiului otoman;” Austria și Turcia au fost de la început împotriva, ambele fiind „beneficiare” ale stăpânirii unor teritorii românești de importanță majoră pentru imperiile lor, susținând că „popoarele” celor două Principate nu doresc unirea. De aceea s-a hotărât consultarea lor în cadrul Divanurilor Ad-hoc, organe consultative cu reprezentare socială largă. Falsificarea alegerilor în Moldova de către caimacamul Nicolae Vogoride a provocat un adevărat scandal diplomatic, iar un nou război a putut fi evitat doar prin compromisul realizat de Franța și Anglia, în urma întâlnirii dintre suveranii celor două țări la Osborne. În ciuda manevrelor Turciei și a hotărârii Conferinței de la Paris din 1858, cele două Principate Române s-au unit, prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn la 5 și respectiv 24 ianuarie 1859 (Iași și, respectiv, București).

În acest context, fostul principe al Țării Românești, Gheorghe Bibescu, s-a dovedit a fi un adevărat apărător al idealurilor de unire ale celor două Principate dunărene, inflamând prin mesajul său spiritele unioniste și dovedindu-se un foarte bun cunoscător al istoriei românilor. Argumentele pro-unioniste pe care le aduce sunt de ordin istoric, juridic și politic, subliniind statutul politico-juridic al Principatelor române de-a lungul veacurilor în raporturile cu Înalta Poartă și cu celelalte mari puteri europene interesate mai mult în promovarea propriilor interese în spațiul

PRINKIPATELE ROMÎNE ÎNNAINTEA EUROPII.

Partea întâi.

I.

Kestia organizații Prințatelor de care Benim astăzi sîm porbim sîmblikîșli, e șna din aleea kare traktatîșl Parisîșli a esîș, fîrî s-o hotîraskî.

Desbîțîșl de mai mîște ori de lele mai imîortante orlane ale Presîș Periođîșle, tratatîș Prin ređiste, Prin broșîșre îî kîrîș. A rîșmas kîș toate aleeșta înkîș îînkîș akîșm obskîșrîșl îî nekîșnoskîșl.

Diplomașîș îî oamenîș de Stat, adîșnașîș kîș solemnitate la Konđresîșl din Paris, Ńreăș kîș nîș se înkredîș Prođriilor lor lîșmini, Ńrelîșnîșnd o solîșîșle Ńe kare omnîșloteșla lor îî Ńșneăș îî Ńozîșle d'a o deslega.

Șreamezîș sîș ne înrîștrîșm d'astîș Ńrelîșnîșre? șaș Ńreamezîș din kontra sîș fim mîșlîșmîșîș? negređîș, îî asemenea îîmređîșrîșri, ori Ńe înrîșziere e fatalîș. Prinđîșlatele Romîșne șșșîșnd adîștîșnd îî nerîșđdarea lor e kîș atîș mai îîie îî mai leđîșimîș, kîș kîș agonia adîștîșrîș îî nesîșđranđa keștîșilor Ńitale, Ńentrîș ele, se adaogîș Prin îndelîșnîștele șferîșnîșle ale okîșđalîșîș streine. Ńentrîș tođîș, afarîș de Romîșni, rîșđoîșl îî relele șale aș îînđetat. Ńmîșntîșl Rîșșîș, Ńștere belîșverantîșl, este liber, îî al Moldo-Pomîșni, de îî *neștrîș*, e îînkîș đđle îînkeerea Ńmîșîș okîșđat de armîșle ștreine. Astîș okîșđalîșle, Prinđîșlatele n'aș Prođokot'a; îî n'are nîșîș Ńn Ńretest, đđle kîșm n'are nîșîș Ńn đređt.

Eșrođa okđidentalîș, kare n'a intrat îî Bosfor de kîș ka sîș rîșđîșnzîșl tređeri Ńrîștîșlîș, Ńoate ea dar sîș îîngîșđe Așștrîșlîșlor Ńeeș Ńe, din kontra, din Ńartea Rîșđîșlor Ńrișee ka *kasîș belli*? Moldo-Romîșniea nîș s'a mîșntîșit de Protektoratîșl Ńarîșlîș, de kîș ka sîș între șbîșt alt Protektorat noș, Ńe îî îîmređîșrîșle de fađîș, se Ńoate Ńriđîș ka o adedîșratîș alîșșare?

Bedeș-đa ea oare, đređtîșrîșle îî Ńrișleđeđle șale, nekontestate de nîșeni, kîșkate đđle Ńn rîșșboîșl îînrîșrîșns Ńentrîș șșșîșnerea đređtîșrîșlor?

II.

Fiînd-kîș armîș Anglo-Franđezîș aș eđakșat Krîșmee, nîș trebîșe sîș kredem kîș rîșșboîșl s'aș șfîrîșl. Kîșmîșl de bîștîșle s'a ștrîșmîștat, îî armîșle nîș mai șînt aleealeș; dar rîșșboîșl existîș îînkîș, Ńn rîșșboîșl șșrd, Ńlîș de fineșîș îî strateđîșle, aî kîșlor nîșmai taktîșkîș aș skîșmbat nîșmele; Generalîșlor le aș șkîșđedat Ńolîșitîșli.

Moldo-Romîșniea e astîșîș kîșmîșl bîștîșleîș, șaș mai bine kîșmîșl înrîșlîșlor. Aleeșta e șoarta astop nenorođîște Ńrîș de kîșđ-đa Ńreime îînkođle. Ńozîșleia Ńeođrafîșkîș estîșkîș îîndestîșl trîșta șa ștare.

Șîșșatîș îîntre treîș mari îîmđeriuri, fie-kare đînr'îșșe aș đorit s'o kotrîșđeaskîș.

Tîșrîșea are đređtîșrîș de *șșzeranitate*, Ńe kare kaștîș nekontenîș ale skîșmba îî đređtîșrîș de *șđeranitate*.

Rîșșiea șșșîșnd đđđ đređtîșrîșle de Protektorat Ńe đobîșndîșe îî Ńe kare le a đerdîșt.

Așștrîșea ar Ńoi îî đîșșa sîș konfîșđe îî benefîșđîșl ei đređtîșrîșle Ńe a đerdîșt Rîșșiea.

Șn Stat slab nîș Ńate fi fîrîș Ńagîșba șa îîmđreșrat din toate Ńrîșle de treîș ștatîșri mari. Ńolonîșa kîșđș; Moldo-Romîșniea se aflîș đeja îî agonie.

Ńînr'to gređealîș a Rîșșie, Eșrođa okđidentalîș Ńe dormea, deskîșe okîș. Franđa îî Englıteră sîș bađe îînkîș bine de șeamîș ! A birîș nîș este nîșmîș, đakîș Ńîșe-đa nîș Ńtîșe sîș asîșgîșre frîșktele birîșnîșle. Îî zadar s'a r fi Ńrșat atîșa șîșnđe, đaka kașzele rîșșboîșlîș ar eksîșta îînkîș, đaka đređtatea îî eksîșitatea nîș Ńor đobîșndîș leđîșitîșma lorîș îîndestîșlare, đaka noșîș ambîșđîș Ńor mai ștrîșka îînkîș Ńalđea Eșrođîș. Ńe rîșșeșle Ńekîșlorîș traktate, e de trebîșîșnd a se zîđîș Ńnș edîșfîșđîș temenîșkîș, îî edîșfîșđîșl nîș Ńa fi astfelîș de kîșđ kîșnd Ńa alee de bazîș đređtîșl Ńođoarelorîș, îî kîșnd mai nainte de toate konđenđîșle Ńele noșîș Ńorîș reșđekta đređtîșrîșle Ńele Ńekîș.

III.

Dîșn treîș mari Îmđeriuri Ńe mîșrîșîșesk Ńrîșndîșlatele, nîșmai Ńnșl are oare-kare đređtîșrîș așđîșrîș-le: aleeșta este Tîșrîșiea, îîșnd îî aleele đređtîșrîș șînt mîșrîșîșnîște Ńmșrîșt Prin kalîșđalîșle de la kare îîș trag orîșđîșna.

Ńel đîșntîșș traktatîșl al Moldo-Romîșni e de la aňl 1393; îî fîș îînkeeat la Nîșkololîș îîntre Mîșrîșea îîntîșș îî baîșzet îîntîșș. Al Moldalîș đatîș de la aňl 1513, șșșskrîș de Ńrîșndîșl Ńogđan îî șđltanșl Selîșm I-șl.

Ńe kođrîșdeăș aleele traktate? Ńe đređtîșrîș akordăș ele Ńrîșlîșlor kontraktante? İatîș Ńe e de trebîșîșnd sîș Ńređîșđîșm kîș essaktîștate.

Traktatele aleeșta asîșgîșraș Ńrîșndîșlatele: Nekîștrođîșrea Ńmîșntîșlîș, ođrîșnd Ńe orîș Ńe Mîșșlman d'a îștra îî Ńarîș fîrîș de Ńrîșîșnd bine-kîșđîșntatîș, îî fîrîș de Ńoea Gîșđernîșlîș Ńrîș; Ńđștrarea relîșđîș, îî đeđđrtarea kîștîșlîș; maxometan; Ńđștrarea relîșđîș, îî đeđđrtarea kîștîșlîș; maxometan;

De la sfârșitul anilor 1829 și până la începutul anilor 1834, Răsia, ca și asigurare esekutarea tratatelor de Adrianopol, okșii, Prin înțeleperea kș Târșiea, amîndoi droșinșile, alteleînd lșkrarea reșlamenteșli și ōnerea sa în lșkrare. Reșrezentantșl Rșșii, generalșl Kiselef2, fș însrșinat kș administrașiea ōrii, și ōtiș atî de bine s'li îndeșlineașkș misiea, înkîț gșlernarea sa fș șn ōeriod de reșlarare ōentrș Romîni.

VI.

Konșenșiea de la Sankt-Petersbșrg terminș misiea generalșli. Prin așea konșenșie de la 29 Ianșarie 1834, se kșrîndea și elakșarea ōrinșlștelor de armie Rșșeșli; ōoarta din ōartei, rekșnoștea formal noșa konștitușie și se îndatora a ōșblika șn ferman însoșit de șn Xati-șerif doș lșni dște skimbșl ratifikașliilor. Xati-șerifș se ōșblikș și fș o noșl konșfinșire a dreștșrilor, o rekșnoaștere reșetatu a indîșendenșli lor administratișli și leșlșlatișli. ōrinșlștatele se zîșea (Art.4) și ōor fale în toașl libertatea toate leșile trebșinșioașe administrașli lor din ōșntrș, și Moldo-Romîni se ōor bșkșra așemenea d' o indêșendenșli *leșlșlatișli komșlektș*, ōentrș tot ōea ōe ōrișește la lșkrșrile lor din ōșntrș. Dște așeasta șrma sș ōroședeze la nșmirea ōrinșliilor; dar, în ōirtștea konșenșii de la ōetersbșrg, amîndoi kșrșile, *ōentrș așea datș nșmaș*, fîkșrșli ele aleșerea ōe kare regșlamenteșl organik i-o reșevase nașli. Amîndoi ōrinșli, fșrș dar nșmișli de kșrșile sșzeranșli și protektoare dște îndeșleșerea ōe așșrșl între dîșnele, Mixail Ștrșea fș nșmit în Moldașiea și Alexandrș Gika în Romîșiea. Așeastș din șrmiș aleșere fș nenoroșitș și nș întърzie mșlt ka sș se înkredîșleze de așeasta, și nașlia și kșrșile. ōbșteaska adșnare se ōzșz neșoitș a eșșșne ōrintr' o adreșl solemnelș ōîndeșerile ōri kșrșliilor sșzeranșli și protektoarșli.

Kșrșile în șrma rșgșlîșnșli adșnșri obșteșli, orîndșirșl a se fale o ōerșetare administratișli ōrinșlișli, în șrma kșrșiea ōoarta ōrintr' șn firman, ōe akșza ōe ōrinșlșl Gika, îl deșșrtșl, imșștîndș-i nedreștîșile și abșzșrile ōe se sșōrșirșli în ōreșea domniș sale3.

Atșnșli ōentrș întîșia oarș ōe ōșse în lșkrare Regșlamenteșl orșanik; aleșerea ōrinșlișli ōentrș întîșia oarș se fîkș șșbt forma konștitușională a ōrii.

Nșmele ōe eșli din șrma aleșerii nașionale fș așela al ōrinșlișli ōibeskș. El domșnea de ōase ani kînd izbșkni reșolușiea de la 1848. De la ōrșmșrile Senei, așeastș reșolușiea trekșșe ōeste Eșroșla și rșșșnșl ōînd în ōrient. ōibeskș neșștînd ōșne stașlișl reșolușier și ne ōrînd sș-i fie ōef se trase din domșie.

Reșolușiea romîșl, ōeneroașl în sine, era în îmșreșșrșrile de atșnșli o imitașie ōerikșloașl ōentrș ōarș, ōe ōrin ōozișlia și starea sa soșială nș era ōregșlitșl la niște așemenea eșlenimente.

Tristele sale rezșltate nș întърziarșl a se arșta, și o îndoitș okșșalișe de Tșrșli și Rșșli, kșm și konșenșia de la Balta-Liman (Mai 1-ș 1849) fșrș konklșzia reșolșlii.

ōrin așeastș konșenșie se sșșșenda adșnșrile și în lokșlș lorș se adoșta *dîșanele ad-bok*, ale kșrșrorș membrii, în lok d' a fi aleșli de nașlie, se nșmeaș de ōrinșli kare ōștea a' i deșșrta dșșli ōoinșa sa. În lokș de ōrinșli aleșli ōe ōiașli, se nșmea de amîndoi kșrșile doș gșlernatori ōe kșrșș de ōaște ani. În așeastș kalitate se aleserșli și se nșmirșl Domniș Știrșer în Romîșia, și Gr. Gika în Moldașia.

Konșenșia de la Balta-Liman e ōea din șrmiș ōe s' a înkșeat în ōrișinșla ōrinșlștatorșl între kabinetșlș Sant-Petersbșrgșliș și ōoarta otomanșli.

Așli se oșrește istoria trekștșlș.

Partea a doua.

VII.

Din aștl dșrșeroașl istorie, ale kșrșri trșșșrșli ōrinșlșle le-am skîșat înr' șn kîl reșede, kare sînt îndeșșșșrile ōe ōștem trașe, kare sîntș lekșliile ōe ișșorșsk ōentrș ōșterile eșroșene în ōeneral și ōentrș fie-kare din tr'îșnele în ōartikșlarș?

Mai 'nainte de toate rezșltșl kș ōrinșlștatele Romîșe sînt *atșonome*; și kș nimeni, nișli kiar ōoarta, ōe le este sșzeranșl, n' are dreștșl d' a se amesteka în treble lor din ōșntrș.

Al doilea, kș Rșșiea, ka șkoi d' a sîșji ōroikștele ei de întîndere și konkistșl, a garantat ōrinșlștatorșl niște dreștșrșli ōe kare ōoarta, fîrșl d' ale kontesta în ōrinșli, le kîlka ōrin faște.

Dakș este ōineșia în dreșt de a akșza ambîșlia ōelei dint_rșș, kașzł eșidentșl a rșșboișlișli trekșt, trebșe însș sș rekșnoașkș kș nișli o altș ōștere ka Tșrșiea, n' a șerșit, ōrin greșalele sale, așeastș ambîșie ōe era alșroașe d' ai deșeni fșneștșl.

Așeștea sîntș kșsiderașliile așșra kșrșra însîșșim.

Bom arșta în șrmiș kare sșntș ōerikșolele ōe ameninșli astșzi ōrinșlștatele în dreștșrile și atșonomiea lor, și tot înr' o ōreșea ōom îndeșerka a gîșli și ōîmșdșșiea așeștor rele.

Austria se înțeală daka krede kî fîrî de Brimejdie Doate sîkdele Politiîi Parilor.

În Ğeneral se krede kî Statîrile Ğele miîr sînt lesne de kotroîit, Ği Ğlekînd de la aîest ĞrinĞiî nîmai, nî se Ğîndeîte kî de mîlte ori Ğterea lor konsistî kiar în ĞroĞria lor sîĞbiîiîne. Într'altî kîĞ kîm am Ğteea esîlika resistentîa Moldo-Romîniei, (daktî n'am Ğorbi de kît de dînsa), de a nî kîdea în mîînile Şneia din Ğterile Ğe o îndeîinesk?

Kîlkînd dreîterile ĞrinĞiîtelorî, Doarta a sîĞjit Ğroiktele Rîsiei, dîndîrî Ğrilejî de amestek în Ğarî Ği de Ğroteleare.

Rîsia, dîĞĞ Ğe a Ğregîtit dîĞîrile a îngîdî dominaîia ei Ğrin bine-faîeri, a înderkat în Şrmî a kîlka în Ğiioare independentîa ĞrinĞiîtelorî Ğe ea însî-Ği garantase; însî n'a isbîtit în aleasta.

Fîkînd aîeealî înderkare, Austria nî se adastî la aîeealî neisbîndî?

Okîînd ĞrinĞiîtele kî konsimîmîntîle Ğorîi, al Franîei Ği al Engliterei, kî skoîĞ de a Ğstra neîtralitatea Ğrii, Ği de a o skîri de okîîalia rîsî, sîbtî Ğe Ğretektî Ği kî Ğe dreîtî mai le okîî astîzi kînd nî mai eksistî niîî Şnî motîîĞ din Ğele Ğe însenmarîm? Aliatî a Franîei Ği a Engliterei întîr'Şnî rîsbois a kîrîrî misie a fost d'a aĞra dreîterile amerinîdate de Ğretenîile Rîsiei, Ğrekîm Ği treîerea Ğrîtîleî, Austria ar Ğteea oare, fîrî de a da bînbeli Eîroîei desîre intenîiile sale, sî kalle dreîtîrî Ğe kare ea a Ğrîtî sî fakî Ğe alîiî sî le resîekteze?

Ğrelîndînd kî stîrîinî okîîalia, nî Ğa dobîndî altî resîltatî de kît a da bînbeli desîre bînele'i kîĞetîrî Ği d'a ridika în kontra'i oînia Şbîlikî, Ğe niîî Ğîndî astîzi nî Ğrea 'î a fost faîorabilî, din Ğriîina Politiîei sale Ğoîitoare în Ğrema rîsboisî. Sî adîogîm înkî kî Ği de Ğa fi aîînd Ğîndîrî sekrete Ği ambîiioase, aîele nîdejdî nî Ğot izbîti întîrî nimikî. Ğetersbîrgî obserî Ğiena, Ği nî Ğa îndîdî sî isbîteaskî în folosî altîia kîĞia Şnîî oriîinalî Ğe n'a sîĞjit Ğe Rîsia; Franîa Ği Engliterea, kare n'aî Ğerîtî resbelîleî, îîi Ğor îine fîĞĞîndîlele lor, adîkî de a nî Ğermite Şnei aliata, Ğe niîî n/a trasî sîada, sî se bîkîre singîrî de o konkistî teritorialî, kî kare se kalkî dreîterile Ği interesele ekilibîrîleî Eîroîei, Ği a kîlele sîndîrî frîektele Şnei Ğiktorii kare n'o kostî nimikî Ği kare nî e a sa.

X.

Okîîalia dar de astîzi a ĞrinĞiîtelor de armîile aîstriaîe, kî Ğriimîrea Ğorîi, este o a doa însenmatî greîealî Ğe faîe aîeastî Ğtere în îadîba Romîniei.

Din nenorîire aîeastî nî e Ğea din Şrmî, Ği mai aîem înkî o a treia îmîĞtare a'î faîe atîtî mai serioasî, kî kît se atîne mai mîlt de aîonomia ĞrinĞiîtelor, în momentîle aîesta kare este Ğel mai deîisîĞ Ği mai kritikî. E Ğorba desîre firmanî de konĞokalia dîîanelor kemate Ğentrî a esîrima oînia ĞrinĞiîtelor Ği dorinîle lor în Ğriîinîa ortanizalîei Ğiioare.

În Ğîrtîtea aîestî firmanî, (în kontra kîrîia Eîroîa n'a zis nimikî Ğîndî akîm) ĞrinĞiîtele Ğor fi ele oare konsîltate? În Ğe mod Ği Ğrin Ğe organe îîi Ğor esîrima dorinîle Ği trebîinîle lor?

Ğîndî komitetîrî, Ğentrî formarea kîĞora nî s'aî konsîltatî niîî leîile, niîî datînele, niîî obiîeîrile Ği gradî de Ğîilizalîe alî Ğrii, Ğor konstitîi fie-kare dîîan. Aîeste komitetîrî se Ğor mîrîini a'îi eksîrima dorinîle Ğe se Ğor examina întîi de kître Komîsîea eîroîeanî; Ği, dîĞĞ Ğe Ğor trele mai întîîî Ğrintr'aîestî essamen, se Ğor sîĞne Şnîî al doilea examen Ği Ğor deleni obiektîl desbaterilor Şterioare întîe Ğoartî Ği Ğterile aliata.

Însî, dîĞĞ aîeste înderkîrî Ği dezbaterî, ĞrinĞiîtelor, kare sînt Ğartea interesantî Ği ĞrinĞiîalî întîr'aîeastî desbaterî, li se Ğor da Ğel Ğîîin dreîtîl d'a aîea reîrezentanîi, komisarî, sâî mai bine aîokalaî în konferinîle Ğe se Ğor îine ka sî le jîstîfîe Ğoinîlele, sî le aîere Ğererile Ği sî le sîsîie dreîtîrile?

Nî! Firmanî e xotîpîtorî; glasî Moldo-Romînilor nî se Ğa aîzi în konferinîe: ei nî Ğor aîea niîî glas delîberatî, niîî glas konsîltatî; nî Ğor aîea niîî kiar Şn delegat kare sî le aîere dreîtîrile, Ği relaîile dîîanelor kî komîsîea eîroîeanî se Ğor oîera *Ğrin mijloîirea komisarîleî otoman*.

Nî e destîl atîtî: Doarta îîi înceie firmanî mai rîĞ de kît îl îndeîe. Tîrîia, Ğrin Ğel din Şrmî artîkol, deklarî kî ton de stîîin desîîrîit, iar nî de sîzeran, kî daka dîîanele Ğor îndîrîsî sî iasî din Ğîrîl lîkrîrilor eksîstîne, se Ğor *lîoa mîsîrî de dojenire Ğentrî asemenea Ğîrtare*.

Doarta, skîriînd Ği Ğorbînd ast-fel Romînilor, ŞîĞ kî adeîratîl ei titîle, aîela Ğe î se da Ğîndî astîzi de Eîroîa, aîela sîb kare figîreazî în traktatîle de Ğaris, este titîle de sîzeranî. D'aîi îî îînsî dreîtîrile aîîra Romîniei, însî d'aîi Ği îndatorîrile. Tonî dar Ği dîsîozîiîle firmanîle nî se asemînî kî îndatorîrile Ğorîi Ği Ğîlesk Ğeste dreîtîrile ĞrinĞiîtelor.

Traktatele Ğorîi kî Rîsîea, desîîndate întîrî Ğeea Ğe Ğriîlesk relaîiile întîe dînsela a aîestor doî Ğterî, rîmîî în fîîndî în Ğeea Ğe Ğriîlesk dreîtîrile rekînoskîte Ğrintr'însela ĞrinĞiîtelor, dreîtîrî kezîîbîte Ğrin traktatî de la 30 Martîe5, Ğe kare Doarta Şrmeazî s'îl resîekteze.

Sî ne întoarîem akîm iar la firmanî. Kare 'î este sensîl? Kare este Ğîrîl lîkrîrilor din kare dîîanele nî Ğot eîi? Ğîndî la Ğe Şînkî le este ertat a manifesta dorinîle Ğrii? Li se Ğorî lîa în bîlgare de seamî aîea manifestare? Aîîra aîestor kestîi eksistî o adînkî tîîere.

Komiteele, zile firmanș, „aș drept a delibera aștra Reglamenteleș ōrinșiatelor”. Aștea e dreptșle ōel mai ōntins ōe li se akordș. Ș ōsam kș dreptșle aștea 'l-a așet ōrinșiatele ōi kș era de ōrisos a se mai șdefika din noș, dar ș ō ne ōntrebșm ōi ș ōntrebșm ōe ōoarta, Reglamentele șnt ele oare institșiș ōișioașe? Imșerișl otoman are mai bșne? ōi n'ar fi de dorit ōentrș reșeneralia Imșerișlș șlș ș ōibl așemenea Reglamente ōn toate ōroșinșile ei? ōine mai krede așșzi kș Reglamentele șnt ōrișina relelor ōe bōntșe ōara Romōneaskș? ōine nș ōtie kș ele ōroșinș mai mșlt din nestatornșia ōi șlșbōișșnea gșlernșlș ei, iar mai kș oșbire din neōnkrederea ōe are Romōnșlș ōn zioa de mōine, ōi din nekontenitele firșmōntșri ōroșenite din intrișile ambișilor, nekontenitș ōn lșștș, ōi de konfliktele ōn kare șnt ōșe interesele ōșterilor ō' o ōnōelșnesk?

Ștōnd Eșroșla aștea ōi okșōndșse nșmai kș reșiziea leșilor din lōșntrș, n'ar ōștea ōineșla șl kreazș kș nș este serioș disșșș ō ōmōdși rōlș ōi kș șșe de ōrileșl a gșsi rana ka ș ō nș fie șilit ō a ō ōindeka?

Dreptșl d'a delibera aștra Reglamenteleș ōrinșiatelor, drept ōe kare firmanșl nș'l kontesteazș, kșm ōl ōnōlele oare? Aleșerea ōrinșilorș este oare koōrinsș ōntr' ōnșlș? șaș ōșterile ōoekș șl ōi ōnșșleaskș misiea d' al nșmi? ōoarta ōoște șl' lș aleagș ea? ōi ōșterile ōoekș șl se amestșe ōn reșiziea Reglamenteleș?

ōnainte de firmanșl din Oktombrie 1856, aște șnktșri niș kș erăș ōn dezbatere.

Konșenșia de la ōalta-Liman (kare nș șșlenda de kō ōentrș ōalte ani, așșzi ekșșiraș, konștitșșiea ōri), așeăștș konșenșie este akșm deșfiōnatș ōrin rōșboiș ōi ōrinșiatele reōntrș neașrat, așfel ō ōere dreptatea ōi traktatșl ōarișlșș6, ōn dreptșile lor rekșnoskște de traktatșl de Adrianoșole ōi reglamentele orșanișe. Bor fi dar ōn dreptșl ōrileșielor lor d' aș aleș ōrinșii ōi d'a se administra ōn ōirtștea ōekilor lor kaōitșlăși, neōnșet reōnoite șaș konșfirmate.

Daka dreptșl de a' ōi aleș ōrinșii se ōa lșa ōrinșiatelor, daka aștonomia lor se ōa mōntși, daka Eșroșla ōa ōretinde a se amesteka ōn redakșiea Reglamenteleș lor, așnș ōri ōe omș serioș se ōa ōștea ōntreba ōe ōa șlșjit Romōnilor rōșboișl, ōn șrma kōrșia aș șferit așt de mșlt, la ōe le șlșjște așșzi ōrotekșia Eșroșei; neașrat nș la alta, de kōt ai fale mai nenorōiș, mai maltratati, mai ōșlin indefendenș, dōndș-le leș diktate de ștreinș; ar greșl așnș ōare Romōni dakș șșșōinșd ar ōere trekștșl kș relele lși?

XI.

Traktatșl de ōaris, ōe ōștreazș ōrișileșie ōrinșiatelor, a ōntrođș o simșitoare modifikășie ōn ștarea lor. ōoarta rōmōne șșzeranș kș dreptșile ei de tribștș ōi omaliș, ōi ōi ōndatorirele ōe de mai mșlte ori a șbșskris, dar ōn lokșl ōrotektoratșlș *ekșlșș* al Rșsiei, șkșlede ōrotektoratșl *kolekșiș* al ōșterilor ōelor marș ale Eșroșei.

Așest ōrotektorat kolekșiș ōa fi șaș o ōorbș zadarnikș, șaș ōa alea de ōintșl skōșl de a da ōrinșiatelor o khezșșbire mai neinteresaș ōi kș rezłtate mai ōriōioașe de kōt aleșle ōe le dedeșe Rșșiea, ōa alea de ōintșl așșrea dreptșilor lor ōn kontra tștșror așelora ōe ar ōoi șl le kałe.

Kare șnt ōerikōlile ōe ameninșș dreptșile ōrinșiatelor?

Kare șnt mijloașele ōele mai sigșre ōentrș a le feri d' așele ōerikōle?

ōnainte de rōșboișlș din șrmș ōrimejđia ōenea de la Rșșia. Mșlșșmitș șnei ōolitișl iskșsite, ea ōtiș a' ōi statornș ōi a' ōi krełte ōnōinșla sa ōn ōrinșiate. Akșm ōnș ōroiektele ei s' aș dat ōe fał; maska a kłzșt ōi nș ne mai ōștem teme de dōnșa.

ōea ōe este de temșt așșzi ōentrș ōrinșiate, este așel șđirit de temere ōn ōrișina Rșșiei, ōe kare 'lș-am mai șșș ōi kare eșșistș kiar dșe rōșboișl trekșt. Este kș dreptșl oare a nș lșsa ōe Romōni șl se bșkșre de dreptșile ōe le a dat Rșșia, nșmai fiōnd kș le șnt date șaș garantate de ea?

ō așemenea grełalș, a lșa șmbra dreptș realitate, nș se ōoate fale de niște adełrati ōolitișl.

ōrimejđiile ōe ameninșș așșzi ōrinșiatele, o ōștem zile kș ōnkredere, ōin mai mșlt de la Așștria ōi ōoarta de kōt de la Rșșia.

ōe trebșe dar șl fakș ōșterile Eșroșl ka șl așere dreptșile ōrinșiatelor Romōne ōi șl le așșșre ōrosșeritatea? Dșe ideea noaștrș, doar lșkrșrș ar ridika așełoinșele, ar nimiș toate ștașilele, ar ōnōrōna toate ambișile, ōi ar fale a ōnșeta toate intrișele.

ōea din tōș, șl deklare așșrate de ori ōe kōllkare dreptșile ōe ōrinșiatele dobōndișerł ōn șrma traktatșlș de la Adrianoșol.

ōel d' al doilea, șl dea doł garanși așestor dreptșri: șnirea ōrinșiatelor ōi ereditatea ōrinșlș, ales de nałiea Romōnș ōn dełlinș libertate.

Șnirea ōrinșiatelor are ōn fałorșlș ei șn ōroșerș ōeki dar adełrat: șnirea fale ōșterea. Nș este dołeditș ōșterilor, așelora ōel ōșlin ōe n' aș niș o ambișie kș ōșterea relatișl a ōrinșiatelor, ōn lok d' a fi ōgșbitoare la ōr' șna dintr' ōnșele este o garanșie de rełaos ōi liniște ōentrș fie kare dintr' ōnșele ōn ōarte, ōi o balanș ōentrș ekilibrș Eșroșlș.

Șneaskș-se Moldo-Romōnia, ōi ōa forma o nałie ōn kare intriga kș așełoinș ōe ōa strekșra. Bełiniș ōor gșsi o barierł grea de șrit; Tșrđia are ōnainte-ı o barierł mai serioaș: integritatea ei nș ōa mai ōștea fi ameninșatș așa de

Urmează să ne înfristăm de-astă prelungire? sau urmează din contră să fim mulțumiți? negreșit, în asemenea împrejurări, ori ce întârziere e fatală. Principatele Române suspină adăstând și nerăbdarea lor e cu atât mai vie și mai legitimă, cu cât agonia adăstării și nesiguranța chestiilor vitale, pentru ele, se adaugă prin îndelungatele suferințe ale ocupației străine. Pentru toți, afară de Români, războiul și relele sale au încetat. Pământul Rusiei, *putere beligerantă*, este liber, și al Moldo-României, *deși neutru*, e încă după încheierea păcii ocupat de armile străine. Astă ocupație, principatele n-au provocat-o; și n-are nici un pretext, după cum n-are nici un drept.

Europa Occidentală, care n-a intrat în Bosfor decât ca să răspundă trecerii Prutului, poate ea dar să îngăduie Austrieilor ceea ce, din contră, din partea Rușilor privea ca *casus belli*? Moldo-România nu s-a mântuit de protectoratul țarului, de cât ca să intre sub alt protectorat nou, ce în împrejurările de față, se poate privi ca o adevărată apăsare?

Vedea-va ea oare, drepturile și privilegiile sale, necontestate de nimeni, călcate după un război întreprins pentru susținerea drepturilor?

II.

Fiindcă armia Anglo-Franceză au evacuat Crimeea, nu trebuie să credem că războiul s-a sfârșit. Câmpul de bătălie s-a strămutat, și armile nu mai sânt aceleași; dar războiul există încă, un război surd, plin de fineță și strategii, ai căror numai tactici au schimbat numele; Generalilor le-au succedat politiciii.

Moldo-România e astăzi câmpul bătăliei, sau mai bine câmpul intrigilor. Aceasta e soarta astor nenorocite Țări de câtăva vreme încoace. Poziția geografică explică îndestul trista sa stare.

Situată între trei mari Imperii, fiecare dintr-însele au dorit s-o cotopească.

Turcia are drepturi de *suzeranitate*, pe care caută neconținut a le schimba în drepturi de *suveranitate*.

Rusia suspină după drepturile de protectorat ce dobândise și pe care le-a pierdut.

Austria ar dori și dânsa să confişte în beneficiul ei drepturile ce a pierdut Rusia.

Un Stat slab nu poate fi fără paguba sa împresura din toate părțile de trei staturi mari. Polonia căzu; Moldo-România se afla deja în agonie.

Printr-o greșeală a Rusiei, Europa occidentală ce dormea, deschise ochii. Franța și Englitera să bage încă bine de seamă! A birui nu este nimic, dacă cineva nu știe să asigure fructele biruinței. În zadar s-ar fi vărsat atâta sânge, dacă cauzele războiului ar exista încă, dacă dreptatea și echitatea nu vor dobândi legitima lor îndestulare, dacă noi ambiții vor mai strica încă pacea Europei. Pe ruinele vechilor tractate, e de trebuință a se zidi un edificiu temeinic, și edificiul nu va fi astfel de cât când va avea de bază dreptul popoarelor, și când mai înainte de toate consecințele cele noi vor respecta drepturile cele vechi.

III.

Din trei mari Imperii ce mărginesc Principatele, numai unul are oare-care drepturi asupra-le: acesta este Turcia, însă și acele drepturi sânt mărginite lămurit prin capitulațiile de la care își trag originea.

Cel dintâi tratat² al Moldo-României e de la anul 1393; și fu încheiat la Nicopole între Mircea întâi și Baiazid întâi. Al Moldovei dată de la anul 1513, scris de Prințul Bogdan și sultanul Selim I-ul.

Ce cuprindeau acele tractate? Ce drepturi acordau ele părților contractante? Iată ce e de trebuință să precizăm cu exactitate.

Tractatele acestea asigurau Principatelor: Necotropirea pământului, oprind pe ori ce Musulman de a intra în țară fără de pricină binecuvântată, și fără de voia Guvernului Țării;

Păstrarea religiei, și depărtarea cultului mahomedan;

Dreptul de a se governa după propriile lor legi, fără de amestecul Guvernului otoman întru nimic în trebile din lăuntru ale Principatelor;

Dreptul de a avea Prinți creștini, aleși de Episcopii și boierii Țării, și dreptul acestor Prinți de viață și de moarte asupra supușilor lor, cum și a declara război sau a încheia pace.

În schimbul acestor garanții, la care se adăuga din partea Porții îndatorirea de-a proteja Principatele, acestea din urmă se îndatorau, și din parte, a plăti un tribut anual și a consimți supremația Sultanului asupra Suveranilor lor.

---

² Un al doilea tratat a încheiat România la 1460, între Vlad al V-lea și Mahomed al II-lea.

Iată care fură convențiile între Principate și Poarta Otomană; negreșit că Poarta tratând în acest chip cu dânsele, trata de bună voie a ei, căci este știut că ea era atunci în culmea puterii sale, și că, în loc de-a primi legi, ea le dicta altora.

IV.

Poarta, care trebui s-o mărturisim, n-a contestat nici odată în prințip drepturile și privilegiile Principatelor, ea le a călcat adesea în picioare prin fapte. În loc de-a merita și de-ași atrage simpatiile Românilor prin respectarea tratatelor și îndeplinirea cu scumpătate a îndatoririlor sale, ea însufla neîncrederea călcând mai multe clauze esențiale ale stipulațiilor. Ea cotropi pământul României, rădica fortărețe pe care le ocupa, cu garnizoane care socotindu-le în pământ vrăjmășesc, împrăștia împrejur jafuri și omoruri. Mai în urmă îndeplinind voița sa la dreptul ce recunoscut formal Principatelor de-a alege însele pe șeful lor, ea schimbă pe Prinții pământeni prin Prinți străini.

Astă politică atât de vătămătoare intereselor Porții precât și de rea credință, avu rezultatul ce urma să aibă. România, apăsată cu asprime, caută un reazâm pe lângă puterile creștine ce o înconjură. Prințul României, Brâncoveanu, se îndreptă mai întâi către Austria, dar mai pe urmă atras de biruințele lui Petru cel mare, care îi făgăduise ca și Prințului Moldaviei, Cantemir, independența Principatelor, se îndreptă către acesta și se îndatoră a-i pune la dispoziție un corp de armie de-ajutor și a-i aproviziona tot într-o vreme și armia lui.

Evenimentele acestui război sunt cunoscute. Petru cel mare încheie cu Poarta tratatul de la Prut; și mulțumit că-și scapă armia sa, părăsi pe-amândoi aliați răsbunării Porții. Cantemir fugi în Rusia, iar pe Brâncoveanu îl tăiară la Constantinopol împreună cu trei fii ai săi.

Astă alianță cu străinii, la care Români se văzuseră din nenorocire supuși prin mari suferințe, urma să fie o mântuitoare prevestire pentru Poartă. Se folosi Poarta de dânsa sau nu? Își schimbă ea politica? Se nevoi să întoarcă spre dânsa inimile Românilor prin executarea îndatoririlor ce contractase, și respectarea drepturilor ce chezușuise? Din nenorocire nu: Decapitarea Brâncoveanului fu semnalul unei perioade și mai fatală. Atunci începe îndelungata serie a Prinților Fanarioși, - arendași mai bine de cât Prinți, - numiți de Poartă cu titlu de *bei*, confiscând astfel vechiul drept vechiul drept al Principatelor, adică acela de-ași numi Domnitorii.

Care fu administrația Fanarioșilor? ea se poate caracteriza în două cuvinte, *vânzători și jefuitori*. Libertatea politică peri dinpreună cu armia Română și adunările obștești; dreptatea se cumpăra cu bani, comerțul încetase, Poarta lua din țară produsele cu prețul ce ea însăși hotăra, agricultura avu aceeași soartă ca și armia și adunarea obștească: proprietarul ca și țaranul erau descurajați de dajdii. Adăugând la acestea lipsa de comunicație și tâlhăriile, acesta era prescurt tristul tablou al stării Principatelor sub Guvernul Fanarioșilor, al căror nume, chiar astăzi, nu este pronunțat decât cu groază și desgust în România.

Această tristă perioadă ținu mai mult decât un veac, în vremea căruia 36 Domni fură impuși numai României, adevărate lipitori ce-i supseră toate puterile fără milă.

Atâtea mieri urma neapărat s-aducă revolta. Ea izbucni la 1821, în același timp cu revoluția Greciei, și sosirea lui Ipsilante în Principate. Români însă declarară de la început, că cauza Grecilor ce voia să tragă pe Români cu dânșii, nu era cauza Românilor și că scopul lor revoltându-se nu era de-a se trage de sub suzeranitatea Porții, ci acela de-a scutura tirania Domnilor străini, și de a reintra în vechile lor drepturi ce li se călcăse.

Turcia dar n-avu nici o greutate de-a înăbuși elementul revoluționar grec în Principate, și Sultanul printr-o schimbare a politicii, arătându-se, credincioșilor Români, leal vechilor capitulații, declară, printr-un Hati-Șerif, hotărârea sa de a încrede în viitor pământenilor cărma Principatelor.

Turcia ar fi făcut bine atunci de-a completa opera ce începuse, și de-a evacua Principatele, căci lăsând o armie de ocupație, ea dete Rusiei un prilej, pe care aceasta din urmă de mult îl căuta, de-a interveni în favoarea Moldo-Românilor.

V.

Dezbătând cu iscusință această justă cauză a principatelor, cabinetul de Sankt Petres-burg reclama evacuarea teritoriului Român de trupele Otomane. Convenția de la Akerman între Rusia și Poartă fu rezultatul acestei reclamații (1826). Se citea, între altele, și această însemnată clauză:

Hospodarii (sau voveozi) se vor alege în amândouă aceste țări de adunările generale ale divanelor, dintre boerii pământeni. Ei vor primi întărirea de la Poartă... Nu pot să fie depărtați de cât cu primirea Rusiei. În caz de scoatere, demisionare sau moarte a unuia din domni interimul se va cărmui de caimacami numiți de divanul Principatelor." Rusia nu declarase atunci pentru întâia oară că se interesa de soarta Principatelor. Mai

de multe ori, și încă de la 1774, în tratatul de la Kainargi și în cele de la Iași (1812), protestase în favoarea privilegiilor lor.

De este o datorie a fi cineva drept, chiar cu vrăjmașul său, această datorie e mai sfântă în urma unei birușiri. Că Rusia ar fi dorit încoronarea României cu statul său, nici numai începe îndoielă. Dar ceea ce trebuie să mărturisim, este, fiindcă adevărul are și el prerogativele sale, că amestecul Rușilor în Principate a fost din origină și până mai încoace binevoitor și ocrotitor Românilor. Ori care ar fi fost scopurile lor ascunse și vederile ambițioase ce aveau protejând Principatele și stăruiind în a susține autonomia lor, nu ne putem opri cu toate acestea, de-a nu mărturisi că Rusia a apărut mult timp, și cu eficacitate, niște drepturi pe care Poarta le călcase în picioare.

Ar fi oare drept a exploata astăzi, în defavoarea Principatelor, temerea ce insufla cu drept cuvânt ambiția rusă înaintea războiului, nu numai ca să nu li se dea nimic ci încă ca să li se ia și ceea ce protecția rusă le păstrase?

O asemenea purtare în privința Românilor, n-ar fi nici dreaptă, nici bine înțeleasă, și în loc de-a fi păgubitoare Rusiei, ea ar sigura din contra înființarea influenței sale, pe care iar pune să plătească, ca să zic așa, toate cheltuielile războiului, lăsându-i după luptă într-o condiție și mai rea de cât aceea în care le pusese preponderanța Rusiei.

Să ne întoarcem la Istorie.

Convenția de la Akerman libera Principatele de ocupația Otomană, și ceea ce e mai mult, este că ea stipula că prinții în loc de-a fi numiți și destituați după voia Porții, se vor alege de-acum înnaainte de naștere pe un termen de șapte ani. Trei ani după aceea, la tratatul de la Adrianopol, Rusia reînnoi vechiul principiu al alegerii prinților pe viață.

Așa dar, aducându-și cineva aminte de mizeria ce domnea în Principate prin deasa numire la tron a arendașilor fanarioți, va mărturisi ori care i-ar fi principiile politice, că dreptul de-a alege Prinții și întinderea dată îndelungării puterii lor, erau două adevărate progrese. Printr-aceasta se asigura oare care stabilitate provinciilor bănuite de politica schimbătoare a suzeranului. Rusia profita cu iscusință de greșalele Porții și le întorcea cu iscusință în favoarea politicii sale. Principatele prin urmare îi fură datoare restaurarea și garanția privilegiilor lor, și mai în urmă pentru stabilirea unei orânduiri și-a unei prosperități relative.

De ce Turcia n-a luat inițiativa unei asemenea politici? De ce n-a înțeles ea că adevăratul ei interes era de-a proteja pe Români, astfel încât să nu mai aibă trebuință de-o altă protecție? Cum nu s-ar fi influențat Principatele de o protecție care nu se manifesta la început de cât cu bine faceri?

La 1828, se declară războiul între Rusia și Poartă. Armia rusă, în număr de 100.000 oameni, trecu Prutul, Mareșalul Bitgenstein intră în Iași, detronă pe Domn și adresa Moldo-Românilor o proclamație ce-i înștiința că o administrație centrală va fi instituită sub prezidenția contelui Palen. Această proclamație făgăduia Principatelor pacea pe care o doreau, binefacerea asigurată a unei existențe legitime și statornice, și păstrarea tuturor privilegiilor lor. București se ocupară ca și Iași, și la 16 mai, contele Palen se așează în noile sale funcții. Trebuie să încetăm a descrie starea Principatelor în vremea războiului. Ciumă, foamete, epizootie, un frig nesuferit, și în sfârșit toate relele se păreau unite cu acelea ale războiului.

Pacea se subscrie la Adrianopol la 14 septembrie 1829.

În privința Principatelor române, tratatul de la Adrianopol fu o nouă și solemnă consfințire a autonomiei și-a drepturilor lor.

Hospodarul, al cărui termen era fixat pe șapte ani, se hotărî pe viață. Canalul Dunării până la unirea sa cu Prutul fu prescrist de hotar al Principatelor. Articolul al V-lea mai cu seamă important prescria: „Principatele, România și Moldavia, puindu-se printr-o *capitulatie* sub suzeranitatea Porții, și Rusia garantând prosperitatea lor, se înțelege că ele își vor păstra toate privilegiile și imunitățile de mai înainte, și se vor bucura de excitarea religiei lor, cu o securitate completă, de o administrație *independentă și națională*, și d-o întreagă libertate de comerț.” DE va observa cineva cu luare aminte va vedea că tratatul de Adrianopol nu stipula noi drepturi pentru Români, aceasta era o recunoaștere precisă și solemnă a vechilor lor libertăți.

În virtutea aceluiași tractat o comisie se adună la București ca să redigeze Regulamentul organic ce urma să fie carta sau constituția Țărilor.

Prințul ales după dispozițiile date de Regulament nu era un Prinț absolut, ci urma să administreze cu concursul unei adunări naționale, căreia i se păstrase dreptul de-a vota birul, de-a face legi și de-a adresa Prințului plângerile nației chiar alergând la puterile suzerană și protectoare.

Neapărat Regulamentul organic nu este idealul constituției unui popor liber. Dar de v-a privi cine va de-o parte mizeria și anarhia în care căzuse principatele în curs de un veac de arbitrar, și de altă parte de și va arunca ochii asupra acestei societăți încă în leagăn, unde nu se găsește de cât boerul sus și țaranul jos, fără clasa de mijloc coaptă pentru libertate și care constituie în țările civilizate nația în sine, va recunoaște că

Regulamentul Organic al Moldo-României era un mare progres și o constituție foarte liberală pentru un popor așezat prin poziția sa geografică între trei guverne absolute.

De la sfârșitul anului 1829 și până la începutul anului 1834, Rusia, ca să asigure exercitarea tratatului de Adrianopol, ocupă, prin înțelegere cu Turcia, amândouă provinciile, așteptând lucrarea regulamentului și punerea sa în lucrare. Reprezentantul Rusiei, generalul Kiselef³, fu însărcinat cu administrația țării, și știu atât de bine să-și îndeplinească misia, încât guvernarea sa fu un period de reparare pentru Români.

VI.

Convenția de la Sankt- Petersburg termină misia generalului. Prin acea convenție de la 29 ianuarie 1834, se coprindea și evacuarea Principatelor de armile Rusești; Poarta din parte-i, recunoștea formal noua constituție și se îndatora a publica un firman însoțit de un Hati-șerif două luni după schimbul ratificațiilor. Hati-șeriful se publică și fu o nouă consfințire a drepturilor, o recunoaștere repetată a independenței lor administrativă și legislativă. Principatele se zicea (Art.4) și vor face în toată libertatea toate legile trebuincioase administrației lor din lăuntru, și Moldo-Români se vor bucura asemenea d-o independență *legislativă completă*, pentru tot ceea ce privește la lucrările lor din lăuntru. După aceasta urma să procedeze la numirea prinților; dar, în virtutea convenției de la Petersburg, amândouă curțile, *pentru acea dată numai*, făcură ele alegerea pe care Regulamentul Organic i-o recunoaște nației. Amândoi prinți, fură dar numiți de curțile suzerană și protectoare după înțelegerea ce-a avut între dânsese, Mihail Sturza fu numit în Moldavia și Alexandru Ghica în România. Această din urmă alegere fu nenorocită și nu întârzie mult ca să se încredințeze de aceasta, și nația și curțile. Obșteasca adunare se văzu nevoită a expune printr-o adresă solemnă atingerile țării(i) curților suzerană și protectoare.

Curțile în urma rugăciunii adunării(i) obștești, orânduiri a se face o cercetare administrării prințului, în urma căreia Poarta printr-un firman, ce acuza pe Prințul Ghica, îl depărtă, imputându-i nedreptățile și abuzurile ce se săvârșiră în vremea domniei sale⁴.

Atunci pentru întâia oară se puse în lucrare Regulamentul organic; alegerea prințului pentru întâia oară se făcu sub forma constituțională a țării.

Numele ce ieși din urma alegerii naționale fu acela al prințului Bibescu. El domnea de șase ani când izbucni revoluția de la 1848. De la țărmurile Senei, această revoluție trecuse peste Europa și răsună până în Orient. Bibescu neputând pune stavilă revoluției și ne vrând să-i fie șef se trase din domnie.

Revoluția română, generoasă în sine, era în împrejurările de atunci o imitație periculoasă pentru țară, ce prin poziția și starea sa socială nu era pregătită la niște asemenea evenimente.

Tristele sale rezultate nu întârziară a se arăta, și o îndoită ocupație de Turci și Ruși, cum și convenția de la Balta-Liman (Mai 1-i 1849) fură concluzia revoluției.

Prin această convenție se suspenda adunările și în locul lor se adopta *divanele ad-hoc*, ale căror membrii, în loc de-a fi aleși de nație, se numeau de Prinț care putea a-i depărta după voința sa. În loc de Prinți aleși pe viață, se numea de amândouă curțile doi guvernatori pe curs de șapte ani. În această calitate se aleseră și se numiră domnii Știrbei în România, și Gr. Ghica în Moldavia.

Convenția de la Balta-Liman e cea din urmă ce s-a încheiat în privința Principatelor între cabinetul Sankt-Petersburgului și Poarta otomană.

Aci se oprește istoria trecutului.

PARTEA A DOUA

VII.

Din astă dureroasă istorie, ale cărei trăsuri principale le-am schițat într-un chip repede, care sânt învățăturile ce putem trage, care sânt lecțiile ce izvorăsc pentru puterile europene în general și pentru fie care dintr-însele în particular?

³ Generalul Kiselef este astăzi reprezentantul Rusiei pe lângă curtea Franței.

⁴ Nu intră în cadrul acestei lucrări tabloul deosebitelor guverne ce s-au schimbat în Moldo-România de la anul 1834; și de-am vorbit de Prințul Ghica, am făcut-o numai ca să ne întrebăm cum acela ce s-a depărțat prin firmanul din 1842 s-a putut numi la 1856 Caimacam al domniei.

Mai înainte de toate rezultă că Principatele Române sânt *autonome*; și că nimeni, nici chiar Poarta, ce le este suzerană, n-are dreptul de-a se amesteca în trebile lor din lăuntru.

Al doilea, că Rusia, ca scop de-a sluji proiectele ei de întindere și conchistă, a garantat Principatelor niște drepturi pe care Poarta, fără de-ale contesta în prințip, le călca prin fapte.

Dacă este cineva în drept de a acuza ambiția celei dintâi, cauză evidentă a războiului trecut, trebuie însă să recunoască că nici o lată putere ca Turcia, n-a servit, prin greșele sale, această ambiție ce era aproape de-ai deveni funestă.

Acestea sânt considerațiile asupra cărora insistăm.

Vom arăta în urmă care sunt pericolele ce amenință astăzi Principatele în drepturile și autonomia lor, și tot într-o vreme vom încerca a găsi și tămăduirea acestor rele.

După cum am expus faptele istorice cu cea mai riguroasă nepărtinire, asemenea le vom discuta cu sinceritate. Concluziile noastre vor fi dictate de sentimentele dreptăți(i): îndrăznim a zice chiar de înțelegerea stări(i) și a intereselor puteri(i) lor.

Oamenii de Stat ai Țării aruncă-și ochii asupra trecutului, întrebe-se care a fost pricina progresării influenței rusești în principatele Române, și nu vor găsi alt decât abuzurile și excesele puterii guvernului otoman, abuzurile pașilor au silit Principatele a se întoarce spre puterile creștine. Administrația Fanarioșilor, impusă de Poartă în contra capitulațiilor și a tractatelor, a ocazionat intervenția rusă și a dat prilej Țarului a lua în Principate rolul de protector și de binefăcător.

Rusia însă, cu toată dibăcia ei, a făcut o mare greșală amestecându-se într-un chip prea direct în trebile din lăuntru ale Principatelor, a căror afecție au pierdut-o numai din pricina aceasta. Un popor este ca un cal de bună viță, pe care mâna ce-l conduce trebuie să fie foarte ușoară ca să-l poarte de frâu fără de-al supăra zăbala.

Cu cât Rusia eșia din rolul ei de protectoare, luând p-acela de suzerană, cu cât mai mult se amesteca în guvernul României, cu atât ea își pierdea popularitatea sa. Și din contra, cu cât Turcia făcea să se simță puterea ei, cu atât mai mult se ștergea din inimile Românilor vechile prejucții în contra acestei puteri, și în locul lor renăștea simpatiile. Tractatul de la Balta-Liman fu cea mai însemnată greșală a Rusiei, căci printr-însul lua Românilor o parte din privilegiile, pe care protecția sa făcuse să li se recunoască în nou. Rusia nu se opri aci, ea făcu o greșală și mai mare încă în ziua când, călcând în picioare independența României, pe care o garantase câți-va ani mai înainte, declară în fața Europei că ea va păstra ca un gaj, până la îndeplinirea cererilor sale, aceste două Principate unde armatele sale pătrunseră într-un mod nelegitim.

Faptele vorbesc mai bine de cât am putea vorbi noi; dar mai cu seamă pot arăta Turciei politica ce urmează să aibă în viitor în privința Principatelor. Interesele ei se unesc într-aceasta cu îndatoririle pe care i le impun tractatele. Încredințezese⁵ Principatele că Turcia le voiește binele, că este dispusă a le proteja, că garanția autonomiei lor le va veni mai mult de la Poartă de cât de la cele-lalte puteri, ș-atunci aceste țări în loc de-ai aduce confuzie și anevioție în lucrări, îi vor fi un ajutor și o barieră contra năvălirilor străine.

VIII.

Ce a făcut cu toate acestea Turcia de când războiul și tractatul Parisului, ce suprimară protectoratul Rusiei, a dat României libertatea de a-și manifesta dorințele și trebuințele ei?

Ea a arătat din contra, niște tendințe nu numai de dominație asupra Principatelor, ci încă și de întrupare. În conferințele Constantinopolului de la 1856 Ianuarie, ea nu și-a ascuns Pretențiile de a trata principatele ca pământ conchis și ca provincie făcând parte integrantă din imperiul otoman. Ea a făcut a se crede desfăcută de ori ce îndatorire în privința lor în urma călcări(i) tractatelor încheiate cu Rusia, ca cum aceste îndatoriri n-ar rezulta din acele tractate și nu s-ar coprinde în ele. Ea manifestă curat intenția de-a nu lua în nici o considerație (de-ar fi lăsat-o puterile străine în voia ei) privilegiile restituite prin tractatele de spre care vorbirăm. A declarat voința sa de-a ridica fortărețele dărâmate, izvor al atâtor calamități și ură, pe când acestea existau ! Ea pretinde să numească prinți sau de-a dreptul, sau după o listă de candidați ce va da țara, ca să poată da curs vechilor intrigi, nestatornicii de-altă dată, și atârării servile ale guvernatorilor pe care ea-i va alege. Ea merge și mai departe de cât tot-deauna: a încercat ș-a izbutit a se amesteca în guvernarea din lăuntru a țărilor sub pretext *de-a armoniza instituțiile din lăuntru după timp și trebuințele generale*; în sfârșit Poarta s-a arătat dispusă a nesocoti toate drepturile principatelor, chiar acela pe care le respectase în timpii trecuți pe când România era prada arbitrarului Porții.

A se governa după legile lor, fără a adopta altele, după trebuințele epocii, a fost un drept pe care Principatele l-au (lu a) exersat tot deauna în toată întinderea lui. De va consulta cineva istoria lor legislativă în

---

⁵ În sensul de „a fi convinse” (n. n.)

periodul acestor cinci-zeci din urmă ani, va rămâne în uimire văzând câte modificări s-au introdus în legislația lor, cât progres au făcut în acest mic spațiu de timp, ast mic popor Român, abia cunoscut Europei occidentală. În această transformare progresivă, în această lucrare din lăuntru, operată în sânul unei societăți turburată de rele și intrigă neconținute, nu vedem pe nicăeri amestecul Porții. Tot s-a operat după voința și trebuințele astei societăți reprezentată de prinții și adunările țării.

Pretențiile ilegale ce Poarta a manifestat înaintea tratatului de Paris, le-a reprodus, cu oare-care sfială, la congresul din Paris; și în urmă, la conferințele din Constantinopol după ce s-a sub-scris tratatul de la 30 martie.

IX.

Turcia a făcut o nouă greșală protestând în contra prelungirii ocupației austriece în Principate, arătându-se, din contra, favorabilă acestei prelungiri.

Oamenii ei de Stat nu văd că astă ocupație nu poate avea alt efect, decât a face pe Români să le pară rău de trecut din pricina vexațiilor prezentului?

Austria se înșeală dacă crede că fără de primejdie poate succede politicii țarilor.

În general se crede că Staturile cele mici sânt lesne de cotropit, și plecând de la acest prințip numai, nu se gândesc că de multe ori puterea lor consistă chiar în propria lor slăbiciune. Într-alt chip cum am putea explica rezistența Moldo-României, (dacă n-am vorbi de cât de dânsa), de a nu cădea în mâinile uneia din puterile ce o învecinesc?

Călcând drepturile Principatelor, Poarta a slujit interesele Rusiei, dându-i prilej de amestec în țară și de protejare.

Rusia, după ce a pregătit duhurile a îngădui dominația ei prin binefaceri, a încercat în urmă a călca în picioare independența Principatelor ce ea însăși garantase; însă n-a izbutit în aceasta.

Făcând aceeași încercare, Austria nu se adastă la aceeași neizbândă?

Ocupând Principatele cu consimțământul Porții, al Franței și al Engliteriei, cu scopu(l) de a păstra neutralitatea țării, și de a o scuti de ocupația rusă, sub ce pretext și cu ce drept mai le ocupă astăzi când nu mai există nici un motiv din cele ce însemnarăm? Aliată a Franței și a Engliteriei într-un război a cărei misie a fost de-a apăra drepturile amenințate de pretențiile Rusiei, precum și trecerea Prutului, Austria ar putea oare, fără de a da bănuiele Europei despre intențiile sale, să calce drepturi pe care ea a vrut să facă pe alții să le respecte?

Prelungind cu stăruință ocupația, nu va dobândi alt rezultat de cât a da bănuiele despre bunele-i cugetări și de-a ridica în contra-i opinia publică, ce nici până astăzi nu prea i-a fost favorabilă, din pricina politice sale șovăitoare în vremea războiului. Să adăugăm încă că și de va fi având gânduri secrete și ambițioase, acele nădejdi nu pot izbuti întru nimic. Petersburg observă Viena, și nu va îngădui să izbutească în folosul altuia copia unui original ce n-a slujit pe Rusia; Franța și Englitera, care n-au cerut războiul, își vor ține făgăduințele lor, adică de a nu permite unei aliate, ce nici n-a tras spada, să se bucure singură de o conchistă teritorială, cu care se calcă drepturile și interesele echilibrului Europei, și a culege singură fructele unei victorii care n-o costă nimic și care nu e a sa.

X.

Ocupația dar de astăzi a Principatelor de armile austriece, cu primirea Porții, este o a doua însemnată greșală ce face această putere în paguba României.

Din nenorocire aceasta nu e cea din urmă, și mai avem încă o a treia imputare a-i face atât mai serioasă, cu cât se atinge mai mult de autonomia Principatelor, în momentul acesta care este cel mai decisiv și mai critic. E vorba despre firmanul de convocarea divanelor chemate pentru a exprima opinia Principatelor și dorințele lor în privința organizației viitoare.

În virtutea acestui firman, (în contra căruia Europa n-a zis nimic până acum) Principatele vor fi oare consultate? În ce mod și prin ce organe își vor exprima dorințe și trebuințele lor?

Cinci comitaturi, pentru formarea cărora nu s-au consultat nici legile, nici datinele, nici obiceiurile și gradul de civilizație al țăr(i), vor constitui fiecare divan. Aceste comitaturi se vor mărgini a-și exprima dorințele ce se vor examina întâi de către Comisia europeană; și, după ce vor trece mai întâi printr-acest examen, se vor supune unui al doilea examen și vor deveni obiectul desbaterilor ulterioare între Poartă și puterile aliate.

Însă, după aceste încercări și dezbatere, Principatelor, care sânt partea interesantă și principală într-această desbatere, li se vor da cel puțin dreptul de-a avea reprezentanți, comisari, sau mai bine avocați în conferințele ce se vor ține ca să le justifice voințele, să le apere cererile și să le susție drepturile?

Nu ! Firmanul e hotărâtor; glasul Moldo-Românilor nu se va auzi în conferințe: ei nu vor avea nici glas deliberativ, nici glas consultativ; nu vor avea nici chiar un delegat care să le apere drepturile, și relațiile divanelor cu comisia europeană se vor opera *prin mijlocirea comisariatului otoman*.

Nu este destul atât: Poarta își încheie firmanul mai rău de cât îl începe. Turcia, prin cel din urmă articol, declară cu ton de stăpân desăvârșit, iar nu de suzeran, că dacă divanele vor îndrăzni să iasă din șirul lucrurilor existente, se vor lua *măsuri de dojenire pentru asemenea purtare*.

Poarta, scriind și vorbind astfel Românilor, uită că adevăratul ei titlu, acela ce i se da până astăzi de Europa, acela sub care figurează în tratatul de Paris, este titlul de suzerană. De-acți îi vin drepturile asupra României, însă de-acți și îndatoririle. Tonul dar și dispozițiile firmanului nu se aseamănă cu îndatoririle Porții și pășesc peste drepturile Principatelor.

Tractatele Porții cu Rusia, desființate într-o ceea ce privește relațiile între dânselle a acestor două puteri, rămân în ființă în ceea ce privește drepturile recunoscute printr-însele Principatelor, drepturi chezașuite prin tratatul de la 30 Martie 6, pe care Poarta urmează să-l respecteze.

Să ne întoarcem acum iar la firman. Care-i este sensul? Care este șirul lucrurilor din care divanele nu pot eși? Până la ce punct le este iertat a manifesta dorințele țării(i)? Li se vor lua în băgare de seamă acea manifestare? Asupra acestor chestii există o adâncă tăcere.

Comitetele, zice firmanul, „au drept a delibera asupra Regulamentelor Principatelor”. Acesta e dreptul cele mai întins ce li se acordă. Să lăsăm că dreptul acesta l-a avut Principatele și că era de prisos a se mai specifica din nou, dar să ne întrebăm și să întrebăm pe Poartă, Regulamentele sânt ele oare instituții vițioase? Imperiul otoman are mai bune? și n-ar fi de dorit pentru regenerația Imperiului său să aibă asemenea Regulamente în toate provinciile ei? Cine mai crede astăzi că Regulamentele sânt pricina relelor ce bântuie țara Românească? Cine nu știe că ele provin mai mult din nestatornicia și slăbiciunea guvernului ei, iar mai cu osebire din neîncrederea ce are Românul în ziua de mâine, și din neconțințele frământări provenite din intrigile ambițiilor, neconținut în luptă, și de conflictele în care sânt puse interesele puterilor ce-o învecinesc?

Uitând Europa acestea și ocupându-se numai cu revizia legilor din lăuntru, n-ar putea cineva să creadă că nu este serios dispusă a tămădui răul și că fuge de prilejul a găsi rana ca să nu fie silită a o vindeca?

Dreptul de-a delibera asupra Regulamentelor Principatelor, drept pe care firmanul nu-l contestează, cum îl înțelege oare? Alegerea Prinților este oare coprins într-însul? sau puterile voesc să-și însușească misia de-al numi? Poarta voește să-l aleagă ea? și puterile voesc să se amestice în revizia Regulamentelor?

Înainte de firmanul din Octombrie 1856, aceste puncturi nici că erau în dezbatere.

Convenția de la Balta-Liman (care nu suspenda de cât pentru șapte ani, astăzi expirați constituția țării), această convenție este acum desființată prin război și Principatele reintră neapărat, astfel o cere dreptatea și tratatul Parisului⁶, în drepturile lor recunoscute de tratatul de Adrianopol și regulamentele organice. Vor fi dar în dreptul privilegiilor lor de-ași alege prinții și de-a se administra în virtutea vechilor lor capitulații, neînțecat reînnoite sau confirmate.

Dacă dreptul de a-și alege prinți se va lua Principatelor, dacă autonomia lor se va mântui, dacă Europa va pretinde a se amesteca în redacția Regulamentelor lor, atunci ori ce om serios se va putea întreba la ce a slujit Românilor războiul, în urma căruia au suferit atât de mult, la ce le slujește astăzi protecția Europei; neapărat nu alta, de cât ai face mai nenorociți, mai maltratați, mai puțin independenți, dându-le legi dictate de străini; ar greși atunci oare Români(i) dacă suspinând ar cere trecutul cu relele lui?

XI.

Tratatul de Paris, ce păstrează privilegiile Principatelor, a introdus o simțitoare modificare în starea lor.

Poarta rămâne suzerană cu drepturile ei de tribut și omagiu, și ci îndatoririle ce de mai multe ori a subscris, dar în locul protectoratului *exclusiv* al Rusiei, succede protectoratul *colectiv* al puterilor celor mari ale Europei.

---

⁶ Art. XXIII din tratatul de Paris, ce coprinde că administrația Principatelor va fi independentă și națională.

⁷ Art. XXII. Principatele vor urma a se bucura, sub suzeranitatea Porții și sub garanția puterilor contractante, de privilegiile și imunitățile ce posedau.

Acest protectorat colectiv va fi sau o vorbă zadarnică, sau va avea de țintă scopul de a da Principatelor o cheazăuire mai interesantă și cu rezultate priincioase de cât acelea ce le dăduse Rusia, va avea de țintă apărarea drepturilor lor în contra tuturor acelor ce ar voi să le calce.

Care sânt pericolile ce amenință drepturile Principatelor?

Care sânt mijloacele cele mai sigure pentru a le feri de-acele pericole?

Înainte de războiul din urmă primejdia venea de la Rusia. Mulțumită unei politic iscusite, ea știu a-și statornici și a-și crește influența sa în Principate. Acum însă proiectele ei s-au dat pe față; masca a căzut și nu ne mai putem teme de dânsa.

Ceea ce este de temut astăzi pentru Principate, este acel spirit de temere în privința Rusiei, pe care l-am mai spus și care există chiar după războiul trecut. Este cu dreptul oare a nu lăsa pe Români să se bucure de drepturile ce le-a dat Rusia, numai fiind că le sânt date sau garantate de ea?

O asemenea greșală, a lua umbra drept realitate, nu se poate face de niște adevărați politici.

Primejdiile ce amenință astăzi Principatele, o putem zice cu încredere, vin mai mult de la Austria și Poarta de cât de la Rusia.

Ce trebuie dar să facă puterile Europei ca să spere drepturile Principatelor Române și să le asigure prosperitatea? După idea noastră, doar lucruri ar ridica anevoințele, ar nimic toate stavilele, ar înfrâna toate ambițiile, și ar face a înceta toate intrigile.

Cea dintâi, să declare apărare de ori ce călcare drepturile ce Principatele dobândiseră în urma tractatului de la Adrianopol.

Cel de-al doilea, să dea două garanții acestor drepturi: Unirea Principatelor și ereditatea Prințului, ales de nația Română în deplină libertate.

Unirea Principatelor are în favorul ei un proverb vechi dar adevărat: Unirea face puterea. Nu este dovedită puterilor, acela cel puțin ce n-au nici o ambiție că puterea relativă a Principatelor, în loc de-a fi păgubitoare la vreuna dintr-însele este o garanție de repaos și liniște pentru fie care dintr-însele în parte, și o balanță pentru echilibrul Europei.

Unească-se Moldo-România, și va forma o nație în care intriga cu anevoință se va strecura. Vecinii vor găsi o barieră grea de sărit; Turcia are înainte-i o barieră mai serioasă: integritatea ei nu va mai putea fi amenințată așa de lesne, și țara ce o va apăra astfel, în loc de a fi împotriva-i, iar fi cu atât mai credincioasă, cu cât ar vedea că prin politica înțeleaptă a Porții, și-a dobândit puterea a apăra chiar pe Poarta și a se apăra împreună!

Unească-se Principatele și în loc de a fi un câmp deschis tuturor năvălirilor și ocupațiilor decorate cu ori ce titlu, în loc de-a fi expuse prin situația lor politică neconținutelor invazii, ca și locuitorii expuși frigurilor de bălți infecte, vor forma o miliție destoinică a apăra frontierele și a sluji de avangardă Otomanilor, atunci pământul lor, ocrotit de astă putere relativă, va fi fericit și va produce cu securitate bogățiile sale din lăuntru. Proprietățile, mai necultivate astăzi, se vor acoperi cu bogate holde. Stepele sale până aci pustii, nestrăbătute mai de nici un drum, se vor acoperi în scurt timp cu șosele, care vor înlesni comunicația, și în fine drumurile de feri vor brăzda lungile sale câmpii. Apele sale vor deveni niște arterii binefacătoare pentru comerț și civilizație, și Europa întregă va privi cu bucurie efectul protecției sale și va primi tributul recunoștinței Românilor.

Ca să se realizeze acest viitor, mai este încă o măsură de întrebuițat, nu mai puțin folositoare de cât ce dintâi. În situația politică în care se găsește Moldo-România, după cum noua numire a Prințului pe șapte ani ni s-a părut un pas spre progres, și cea pe viață se părea și mai mare, asemenea și ereditatea lui ni se pare neapărat trebuincioasă.

Atunci numai se va pune un termen acestei nestatornicii, cauză principală a tuturor nenorocirilor României. Atunci numai vor înceta intrigile în țară și chiar afară din țară. Oamenii luminați și influenți ai Principatelor, în loc de a se depărta de alesul nației, se vor strânge împrejur-i și vor sluji împreună țara, când nu vor mai fi preocupați a-și sluji propriile lor ambiții. Geloziile, rivalitățile din familii, tot deauna funeste în Staturile cele mici, se vor stinge puțin câte puțin; și în fine, Prințul ne mai fiind pus în luptă ca în trecut, ne mai fiind silit a-și întrebuița vremea și facultățile ca să placă puterilor străine și să-și pregătească lui sau la ai lui mijloace de-a viza la un tron efemer, nu va mai avea alte grije sau alt studiu de cât acelea de a administra țara desfășurând toate izvoarele de prosperitate sub privegherea unei adunări naționale și sub garanția Porții și a Europei.

Aceasta este, ni se pare, soluția cea mai de dorit în starea lucrurilor de astăzi, fiind că este cea mai practicabilă, și fiind că, respectând drepturile puterii suzerane, asigurăm tot într-o vreme drepturile și privilegiile nației Române.

XII.

Această soluție conformă, în parte cel puțin, cu intențiile a trei din puterile ce au subscris tratatul Parisului, Congresul ar fi putut s-o hotărască și s-o adopteze. Cu toate acestea plenipotențiarul au preferat să mai aștepte. Această așteptare funestă intereselor României pe care o ține de nouă ani în neastâmpăr, neștiind cum o să se rezolveze chestiile fundamentale a le organizației ei, România a primit-o cu liniște și resignație.

Cum ar fi putut ea să vorbească, când cei ce o guvernă îi închide gura, suprimă jurnalele; când armile străine îi ocupă teritoriul când chiar Turcia al căreia interes ar fi ca ea cea dintâi să apere independența Moldo-României și pământul ei de ocupații străine, ea îngăduie ocupația austriacă, lasă să se vădească dorința de dominație, și printr-un firma se împotrivesc a lăsa pe Români să-ți manifesteze dorințele și să-și apere drepturile prin reprezentanți aleși de dânși(i), drept de apărare ce se acordă chiar vinovaților ! Tăcerea dar a Românilor u este un consimțământ al lor, ci este mai cu seamă o elocvență protestație ce le este ertată celor slabi. Asculte această tăcere Puterile europene, și vor auzi glasul României îndreptându(-)se la toate, și la fie care în parte, cerând cu tractatele în mână autonomia lor.

Rușilor le zice: „M-ați protejat mult timp și v-am fost recunoscătoare. Dar într-o zi fără pretext m-ați ocupat cu nedrept, și nu v-ați sfiit, într-o luptă ce nu mă privea pe mine, să declarați Europei că mă luați drept zălog.

„Călcându-mi independența, ce-mi protejați până aci, m-ați autorizat a crede că binefacerile voastre era dictate de interes, și ați pierdut într-o zi influența ce dobândiserăți după mulți ani de ocrotire. Îndreptăvăți-ți greșeala; apărați autonomia pe care n-ați putut-o călca fără pedeapsă.”

Austriei: „Ai venit în Principate cu scop mărturisit de ale apăra de năvălirile și relele războiului. V-am fost recunoscători și v-am primit cu frăție și bunăvoință; dar când ne-am încredințat că de și s-a făcut pacea, armile tale tot vor să ocupe țara, n-am putut să mai hrănesc pentru tine decât nemulțumire și neîncredere. Interesele tale comerciale și influința ce ai trebuință a păstra pe Dunăre te invită să adopți altă politică, și în loc de-a însufla ura silește(-)te să ne atragi simpatia, respectându(-)ne drepturile și autonomia”.

Turciei: „Îmi ești suzerană: nu ți-am contestat nici odată acest titlu. Viu să-ți cer a-mi respecta drepturile. De ce nu te încrezi în mine? De ce îngădui ocupația teritoriului meu? De ce ameninți vechile noastre privilegii? De ce înnebunesc glasul dorințelor mele? De ce nu îngădui ca la Conferințele ce vot hotărâ viitorul meu, să am, dacă nu reprezentanți ai naționalității(i) mele, care să voteze cu judecătorii mei, cel puțin delegați care să apere dorințele mele? Nu lăsa altora pretextul, dorit poate, de-a ne proteja. Protege-ne chiar tu ! Respectează-ne autonomia ce am câștigat-o prin sânge de la Sultan(i) voștri, și ne-a consfințit-o nenumărate tractate”.

În sfârșit, Franței și Engliei: „Ați combătut în numele dreptății: face-ți să se respecte dreptatea. Nu ne trageți din ghiarele unei ambiții ca să ne lăsați în ghiarele alteia. Austria n-a vărsat nici o picătură de sânge, în vreme ce voi ați vărsat pe-al vostru. N-o lăsați să culegă roadele unui război, ale cărui dureri numai voi le ați suferit. Turcia vă e datoră respect pentru integritatea ce i-ați asigurat; întrebunțați influența legitimă ce ați dobândit asupra-i, ca să pledați cauza noastră, ce este dreaptă și care interesă atât pe voi cât și pe noi.

„De și Stat secundar, România are și ea valoare în ochi(i) Europei și în echilibrul ei. Ea neutralizează acest mare rău al Dunării, unul din principalele arterii ale continentului. Ați fost destul de puternice ca să preîntâmpinați, fiți destul de înțelepte ca să prevedeați răul.

„Greșalele diplomației să nu mai formeze același nod al chestiei Orientului pe care sabia voastră l-a tăiat.

„Asigurați-ne autonomia și nu îngăduiți ca să fim nici Pașalâc turcesc, nici Provincie rusească sau austriacă.

„Aceasta ar fi în contra interesului Europei și după cum a zis un mare orator Englez: *în contra dreptului.*

„Ministerul care dirige treburile Engliei, s-a arătat tot-deauna apărător al dreptului națiilor; părsind astăzi apărarea drepturilor României nu și-ar schimba politica, și nu și-ar înmulți numărul inamicilor săi.

„Cât pentru Franța, România ce tot-deauna a simțit o vie simpatie pentru dânsa, își întoarce ochi(i) asupra-i ca spre o soră mai mare în civilizație și progres și adastă de la dânsa sprijin și protecție.”

Îată ce zice Europei tăcerea României. Și noi, ca să încheiem, ne întoarcem la o considerație dezvoltată în această scriere și întrebăm: Care a fost cauza amestecului Rusiei în Principatele Române? Călcarea drepturilor Principatelor de Poarta Otomană.

Aceleași cauze n-ar produce aceleași efecte?

Mijlocul cel mai sigur pentru Occident de-a desființa influența rusă în Orient, nu este de-a șterge până și urmele binefacerilor rusești; ci de a garanta drepturile popoarelor și de ala da mai mult decât le dăduse Rusia.

Puterile occidentale se îndoiesc oare de izbânda unei asemenea politici?

Tratatul din Paris fi-va oare numai o hârtie scrisă?

FINE.